

Bureau Funeraire Adviezen

Leon Bok

ZONDER VISIE WORDEN KERKHOVEN DOOLHOVEN

KERKEN EN FUNERAIR ERFGOED IN LIMBURG

Huis voor
de Kunsten
Limburg

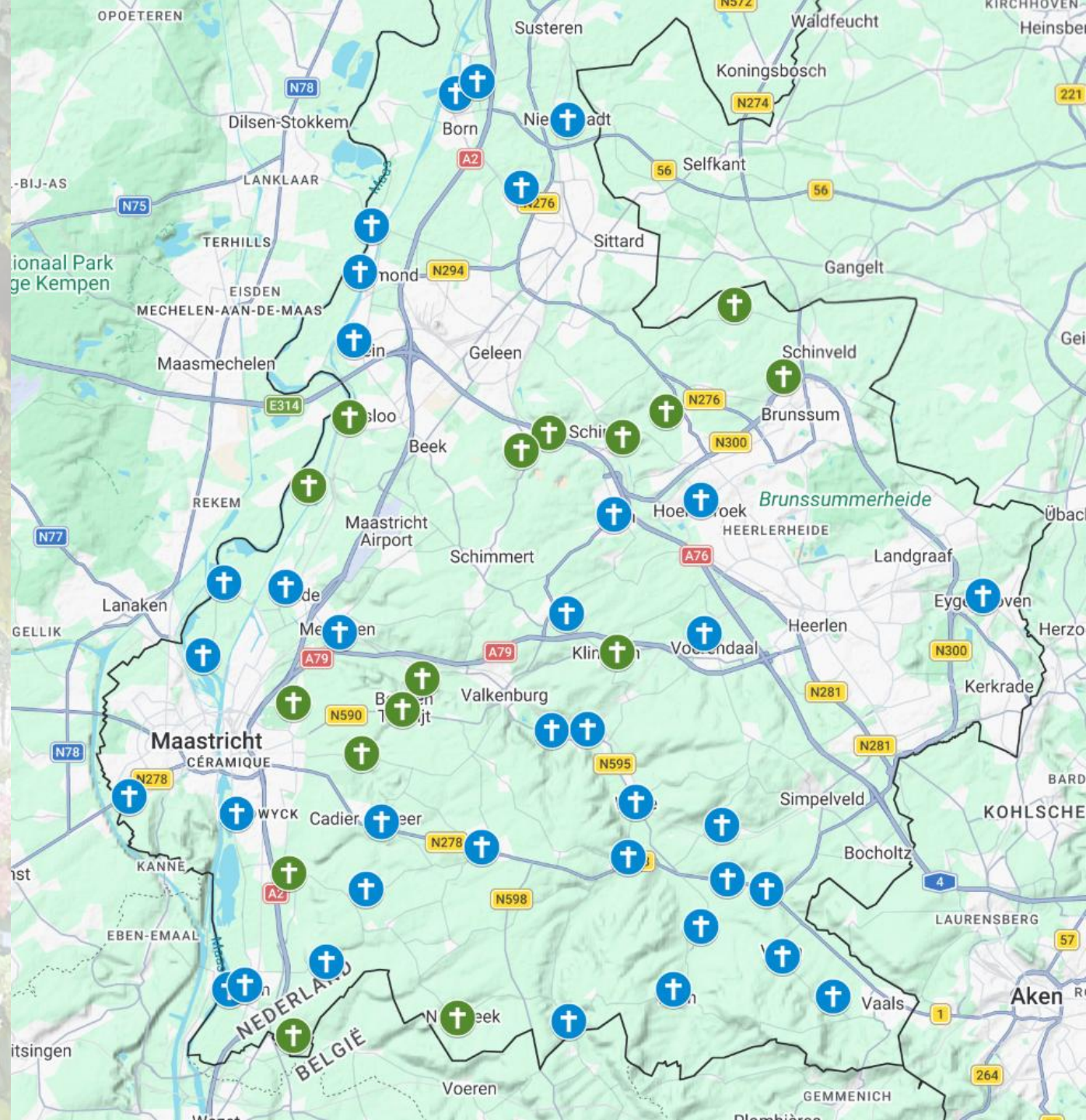

Even voorstellen / inhoud

- Wat is er aan begraafplaatsen en kerkhoven in Limburg?
- Aanleiding aandacht voor funerair erfgoed
- Welke opgave ligt er nu?
- Naar een visie (hoe en waarom)?

Funerair erfgoed in aantallen

- 479 begraafplaatsen en kerkhoven in Limburg
- 158 kerkhoven bij kerk of klooster
- 94 kerkhoven met een middeleeuwse oorsprong, waarvan:
 - 27 beschermd als rijksmonument
 - 6 beschermd als gemeentelijk monument
- Maar ook veel historische onderdelen bij jongere kerken!

In 1985...

Op allerlei plaatsen zijn de kerkgebouwen inmiddels beroofd van hun historische kerkhoven, waardoor de zinvolle relatie tussen kerkgebouw en kerkhof werd verstoord. Na de verwijdering van de zerken, veelal gevolgd door het hek en de beplanting, resteert dan een sfeerloos talud of een parkeerplaats.

Nu in toenemende mate overgegaan wordt tot het cremieren van de overledenen, heeft dat wellicht tot gevolg, dat vooral de kleinere begraafplaatsen, waarvan de exploitatie steeds moeilijker wordt, in hun voortbestaan worden bedreigd. Niet alleen een zeer belangrijke bron aan historische informatie maar ook een zeer wezenlijk onderdeel van ons nationaal cultureel erfgoed dreigt zo aldus voorgoed verloren te gaan.

Nu in 2026...

- Niet alleen door crematie wordt minder begraven
- Er wordt meer begraven op natuurbegraafplaatsen (6 in Limburg)
- Kerkelijk bezoek enorm gedaald
- Minder vrijwilligers door hogere pensioenleeftijd
- Beleid bisdom: ruimen van grafmonumenten

Gevolgen

- Samenvoeging parochies
- Afstoten kerken (verlies aan immaterieel erfgoed)
 - Niet meer luiden van de kerkklokken
 - Geen, of alleen nog een devotiekapel
 - Relatie kerk – kerkhof gaat verloren
- Minder draagvlak
- Minder kennis over waarden...

De opgave

- Visie opstellen voor omgang met cultuurhistorische waarden
- Bij Kerkenvisie: ook naastgelegen kerkhof of begraafplaats meenemen
- Weten wat er is en hoe het gebruikt wordt?
- Wat kan en kan niet?
- Zijn er prioriteiten vast te stellen?
- Wie zijn er betrokken of willen betrokken worden.
- Missie duidelijk, bijvoorbeeld wel of niet begraven...

De opgave (hoe)

- Sterke en zwakke punten bepalen
- Belangrijk(st)e onderdelen benoemen
- Prioriteiten benoemen (wat moet eerst)
- Waar liggen kansen (op of bij begraafplaats, andere partijen)
- Wat zijn de bedreigingen (stedenbouwkundige druk, middelen)
- Met name ook aandacht voor cultuurhistorische waarden

Visie ontwikkelen

Belangrijkste redenen voor een visie:

- Geeft richting en focus: Het geeft aan waar naartoe gewerkt kan worden, geeft prioriteiten en welke acties wel of niet bijdragen aan de missie.
- Betere keuzes maken: Geeft helder toekomstbeeld met passende beslissingen voor kerkhof of begraafplaats.
- Verbinding en motivatie: Geeft inspiratie, brengt mensen samen, zorgt voor betrokkenheid en geeft energie om gezamenlijk stappen te zetten.
- Basis voor strategie: Het vormt een fundament onder de plannen, strategieën en verdere vernieuwing.

Visie ontwikkelen, maar...

- Niet meteen vervallen in oplossingen
- Realistische aannames maken (op grond van wat er opgehaald is)
- Visie kan vaak kort en bondig
- Niet alleen voor kerkhoven
- Integrale visie voor meerdere begraafplaatsen tegelijk blijkt lastig (Venlo)

Tot slot

- Beheer begraafplaatsen wordt vaak financieel-economisch gedreven zonder oog voor behoud sociaal- en cultuurhistorische waarden
- Kerken staan nooit op zich, zijn dragers voor de gemeenschap
- Drijfveren zijn vaak niet in het lokale belang
- Een visie ontwikkelen voor funerair erfgoed creëert binding en draagvlak

Nog vragen?